

Limba și literatura română

PREGĂTIRE COMPLETĂ
pentru clasele a VII-a și a VIII-a
și
pentru Evaluarea Națională

PARTEA I. **Textul literar. Textul nonliterar. Comunicare [7]**

TEXTUL LITERAR [7]

I. Genul epic [7]

A. Specii ale genului epic în proză [13]

Basmul [13]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Greuceanu*) [13]

Exemple de compuneri (*Prâslea cel Voinic și merele de aur*) [30]

Schița [37]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Vizită...*, I.L. Caragiale) [37]

Exemple de compuneri (*D-l Goe...*, I.L. Caragiale) [50]

Nuvela [57]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Popa Tanda*, Ioan Slavici) [58]

Exemple de compuneri (*Două loturi*, I.L. Caragiale) [70]

Romanul [76]

Exemple de compuneri având ca text-suport un roman (*Baltagul*, Mihail Sadoveanu) [76]

B. Specii ale genului epic în versuri [81]

Fabula [81]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Câinele și cățelul*, Grigore Alexandrescu) [82]

Exemple de compuneri (*Bivolul și cotofana*, G. Topîrceanu) [91]

Balada populară [95]

Exemple de compuneri (balada populară *Toma Alimoș*) [95]

II. Genul liric [103]

A. Textul liric. Particularități și aplicații [103]

B. Pastelul [120]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Sfârșit de toamnă*, Vasile Alecsandri) [121]

Exemple de compuneri (*Iarna*, Vasile Alecsandri) [130]

III. Genul dramatic [136]

TEXTUL NONLITERAR [143]

Articolul de ziar/de revistă [143]

Anunțul [147]

Știrea [148]

TEXTUL REFLEXIV. TEXTUL IMAGINATIV. TEXTUL ARGUMENTATIV [147]

Compuneri care presupun exprimarea propriilor sentimente cu ocazia unui eveniment personal, social sau cultural [149]

Diverse compuneri descriptive [154]

Diverse compuneri narative [166]

Continuarea unui dialog [171]

Compuneri care presupun exprimarea argumentată a unui punct de vedere [174]

FONETICA [185]

VOCABULARUL [188]

MORFOLOGIA [199]

Verbul [199]

Substantivul [211]

Articolul [216]

Pronumele [220]

Numeralul [229]

Adjectivul [235]

Părți de vorbire flexibile. Părți de vorbire neflexibile [239]

Adverbul. Locuțiunea adverbală [240]

Prepoziția. Locuțiunea prepozițională [244]

Conjuncția. Locuțiunea conjuncțională [246]

Interjecția [248]

SINTAXA PROPOZIȚIEI. SINTAXA FRAZEI [250]

Subiectul [250]

Propoziția subordonată subiectivă [252]

Predicatul [254]

Propoziția subordonată predicativă [256]

Atributul [258]

Propoziția subordonată atributivă [261]

Complementul direct [262]

Propoziția subordonată completivă directă [264]

Complementul indirect [266]

Propoziția subordonată completivă indirectă [268]

Complementul circumstanțial de loc [270]

Propoziția subordonată circumstanțială de loc [272]

Complementul circumstanțial de timp [274]

Propoziția subordonată circumstanțială de timp [276]

Complementul circumstanțial de mod [278]

Propoziția subordonată circumstanțială de mod [280]

Complementul circumstanțial de cauză [282]

Propoziția subordonată circumstanțială de cauză [284]

Complementul circumstanțial de scop [286]

Propoziția subordonată circumstanțială de scop [288]

Propoziția subordonată circumstanțială condițională [290]

Propoziția subordonată circumstanțială concesivă [292]

Propoziția subordonată circumstanțială consecutivă [294]

Ortografie și punctuație [296]

**PARTEA A III-A. 50 de modele de subiecte pentru proba scrisă la limba și literatura română,
Evaluarea Națională [303]**

PARTEA I Textul literar. Textul nonliterar. Comunicare

TEXTUL LITERAR [7]

I. Genul epic [7]

A. Specii ale genului epic în proză [13]

Basmul [13]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Greuceanu*) [13]

Exemple de compuneri (*Prâslea cel Voinic și merele de aur*) [30]

Schița [37]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Vizită...*, I.L. Caragiale) [37]

Exemple de compuneri (*D-I Goe...*, I.L. Caragiale) [50]

Nuvela [57]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Popa Tanda*, Ioan Slavici) [58]

Exemple de compuneri (*Două loturi*, I.L. Caragiale) [70]

Romanul [76]

Exemple de compuneri având ca text-suport un roman (*Baltagul*, Mihail Sadoveanu) [76]

B. Specii ale genului epic în versuri [81]

Fabula [81]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Câinele și cătelul*, Grigore Alexandrescu) [82]

Exemple de compuneri (*Bivolul și coțofana*, G. Topîrceanu) [91]

Balada populară [95]

Exemple de compuneri (balada populară *Toma Alimoș*) [95]

II. Genul liric [103]

A. Textul liric. Particularități și aplicații [103]

B. Pastelul [120]

Exerciții de înțelegere a unui text (*Sfârșit de toamnă*, Vasile Alecsandri) [121]

Exemple de compuneri (*Iarna*, Vasile Alecsandri) [130]

III. Genul dramatic [136]

TEXTUL NONLITERAR [143]

Articolul de ziar/de revistă [143]

Anunțul [147]

Știrea [148]

TEXTUL REFLEXIV. TEXTUL IMAGINATIV. TEXTUL ARGUMENTATIV [149]

Exprimarea propriilor sentimente cu ocazia unui eveniment personal, social sau cultural [149]

Diverse compuneri descriptive [154]

Diverse compuneri narrative [166]

Continuarea unui dialog [171]

Exprimarea argumentată a unui punct de vedere [174]

TEXTUL LITERAR

Textul literar reprezintă produsul imaginației unui scriitor, având drept scop impresionarea, sensibilizarea cititorului.

I. GENUL EPIC

1 Idei principale/idei secundare

Ideea principală concentrează informația dintr-o secvență a textului.

Ideea secundară detaliază conținutul secvenței de text din care s-a extras ideea principală.

Pentru formularea ideii principale, e necesar:

- ⇒ să citoști integral textul;
- ⇒ să recitești textul, delimitând secvențele care conțin informații distincte referitoare la o singură acțiune realizată de unul sau de mai multe personaje;
- ⇒ să exprimi informația esențializată într-un singur enunț (propoziție sau frază scurtă).

Pentru formularea ideii secundare, e necesar:

- ⇒ să recitești secvența de text din care ai extras ideea principală;
- ⇒ să identifici informația prin care se completează ideea principală cu detalii semnificative;
- ⇒ să exprimi informația care detaliază ideea principală în una sau mai multe propoziții.

2 Planul simplu și dezvoltat de idei

Ideile principale așezate în succesiunea lor din text constituie planul simplu de idei.

Ideile principale și ideile secundare alcătuiesc planul dezvoltat de idei.

- ⇒ Planul simplu de idei este firul roșu al acțiunii, în ordinea apariției întâmplărilor în text. Pe baza planului simplu de idei și a unor detalii necesare din planul dezvoltat de idei se redactează rezumatul textului.

3 Rezumatul

Este un tip de compunere care presupune prezentarea faptelor, evenimentelor într-o formă concisă, clară, eliminând detaliile nesemnificative pentru înțelegerea logicii textului.

Redactarea unui rezumat presupune:

- ⇒ cunoașterea textului, prin lecturi succese;
- ⇒ formularea ideilor principale sub forma unor enunțuri scurte;
- ⇒ transformarea ideilor principale în enunțuri mai lungi, prin selectarea unor detalii semnificative și necesare, din ideile secundare;
- ⇒ precizarea personajelor implicate în acțiune;
- ⇒ respectarea succesiunii întâmplărilor;
- ⇒ utilizarea timpului prezent sau perfect compus;
- ⇒ folosirea ponderată a verbelor la gerunziu și la participiu pentru concentrarea informației;
- ⇒ eliminarea pasajelor descriptive;
- ⇒ evitarea repetițiilor, a arhaismelor și a regionalismelor;
- ⇒ relatarea la persoana a III-a;
- ⇒ trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, fără dialog inserat;
- ⇒ relatarea obiectivă, fără comentarii proprii și fără citate;
- ⇒ utilizarea cuvintelor de legătură care asigură cursivitatea rezumatului (de exemplu: după aceea, apoi, mai târziu, în același timp, din această cauză etc.)
- ⇒ respectarea normelor de exprimare, de ortografie, de punctuație și de așezare a textului în pagină.

4 Indici de timp și de spațiu

Indicii de timp marchează succesiunea și durata întâmplărilor.

Indicii de spațiu fixează locul în care se desfășoară întâmplăriile.

- ⇒ Pentru identificarea indicilor de timp caută în text adverbe de timp, substantive care denumesc părți ale zilei/ale săptămânii, precum și luni, anotimpuri, ani, numerale care indică ora etc.
- ⇒ Pentru identificarea indicilor de spațiu, identifică în text cuvinte care indică locul acțiunii: adverbe de loc, substantive. Spațiul poate fi:
 - exterior (natura, pădurea, lacul) sau interior (camera, casa);
 - real (orașul, satul) sau imaginar/fantastic (împărăția zmeilor, tărâmul de dincolo);
 - terestru (grădina, strada) sau cosmic (cerul, luna, stelele).

5 Subiectul operei literare, momentele subiectului

Subiectul reprezintă totalitatea întâmplărilor pe care textul literar le surprinde, manifestate în spațiu și în timp.

Subiectul este organizat, de regulă, într-o succesiune de momente:

1. expozițunea – surprinde situația inițială;

- Respect pentru:
2. intriga – surprinde momentul care provoacă un conflict, în urma căruia se va desfășura acțiunea;
 3. desfășurarea acțiunii – surprinde succesiunea de evenimente declanșate de intrigă;
 4. punctul culminant – este momentul cu cea mai mare încărcătură de tensiune;
 5. deznodământul – surprinde rezolvarea conflictului.

Uneori, mai ales în operele literare moderne, momentele propriu-zise ale subiectului nu pot fi delimitate strict sau nu respectă această ordine.

Pentru identificarea momentelor subiectului fii atent la următoarele aspecte:

- ⇒ expozițiunea surprinde adeseori indicii generali de timp și de spațiu; de asemenea, sunt introduse în scenă personajele; este un moment lipsit de tensiune, adesea cuprinde elemente descriptive;
- ⇒ intriga declanșează conflictul, este un moment tensionat, de scurtă durată; personajele devin mai active, se pun în mișcare;
- ⇒ desfășurarea acțiunii este momentul cel mai amplu, surprinde o succesiune de evenimente mai mult sau mai puțin tensionate, răsturnări de situații;
- ⇒ punctul culminant este momentul în care criza personajelor este maximă și pare că nu mai are nicio rezolvare; este un moment de scurtă întindere;
- ⇒ deznodământul surprinde o stare de echilibru, instaurată prin rezolvarea conflictului; în unele opere literare, deznodământul poate lipsi, lăsând cititorul să-și imagineze cum se va rezolva conflictul.

6 Personajele (clasificare, modalități de caracterizare, relații între personaje)

Personajul are o identitate ficțională și nu se confundă cu o persoană reală, chiar dacă are un model din realitate.

Personajele pot fi:

- principale, secundare, episodice;
- individuale, colective;
- exponențiale/reprezentative.

Caracterizarea personajului se realizează prin modalități:

a. directe:

- vocea naratorului; • vocea altor personaje; • autocaracterizare.

b. indirecte:

- fapte; • atitudini; • limbaj; • relația cu alte personaje;
- mediul în care trăiește; • vestimentație.

Pentru a caracteriza un personaj din text:

- ⇒ recitește cu atenție textul;
- ⇒ precizează statutul personajului în funcție de:
 - gradul de participare la acțiune (principal, secundar, episodic);
 - gradul de individualizare (individual, colectiv);
 - gradul în care ilustrează un comportament uman (exponențiale/reprezentative).
- ⇒ selectează citate semnificative pentru a ilustra trăsăturile fizice și morale, precum și modalitățile de caracterizare;

exemplifică mijloacele/procedeele de caracterizare identificate;

- ⇒ numește trăsăturile personajului pentru care ai optat;
- ⇒ ilustrează trăsăturile, prin citate comentate sau prin referire la întâmplări/la situații semnificative;
- ⇒ prezintă relația dintre personajul ales și alte personaje ale operei;
- ⇒ menționează modurile de expunere și mijloacele de expresivitate artistică prin care se realizează portretul personajului;
- ⇒ organizează textul în paragrafe și alineate;
- ⇒ recitește textul pentru a corecta eventualele greșeli de ortografie și de punctuație;
- ⇒ exprimă-te clar, urmărind legătura între idei;
- ⇒ folosește ghilimelele pentru fragmentele citate;
- ⇒ utilizează doar cuvinte al căror sens îl cunoști.

7 Naratorul

Naratorul (povestitorul) este o voce din text și nu se confundă cu autorul. Naratorul relatează fapte și întâmplări și poate fi:

- *subiectiv* (implicat afectiv, marca definitorie a implicării fiind relatarea la persoana I singular, ceea ce presupune perspectiva/viziunea proprie asupra evenimentelor relatate);
- *obiectiv* (detasat/neimplicat afectiv);
- *omniscient* (este singurul care știe cum gândesc și acționează personajele, în spatele cărora se află și pe care le prezintă în diferite ipostaze/înfățișări și situații);
- *narator-personaj*, personaj în propria narăuine;
- o „*voie*” care relatează și care nu poate fi identificată cu cineva anume.

Pentru a identifica statutul naratorului, urmărește:

- ⇒ persoana verbului și a pronumelui:
 - dacă relatarea se face la persoana I, atunci naratorul este și personaj;
 - dacă relatarea se face la persoana a III-a, atunci naratorul nu este personaj, fiind o voce impersonală.
- ⇒ cuvinte/sintagme care indică implicarea afectivă:
 - dacă există comentarii subiective, interjecții, construcții în vocativ, verbe la imperativ, punctuație expresivă, atunci naratorul este subiectiv;
 - dacă relatarea este neutră, fără mărci ale subiectivității, atunci naratorul este obiectiv.

8 Moduri de expunere (narăuine, descriere, dialog, monolog)

Narăuina este un mod de expunere prin care se prezintă o succesiune de întâmplări petrecute într-o ordine temporală.

Descrierea este un mod de expunere care constă în prezentarea sugestivă a unor obiecte, fenomene, situații, personaje etc. Are rolul de a întrerupe ritmul epic.

Dialogul este modul de expunere care constă într-o succesiune de replici, prin care se reproduce o discuție între două sau mai multe personaje. Are rolul de a dinamiza acțiunea, de a caracteriza personajele, de a crea impresia de autenticitate.

Monologul este un mod de expunere care constă în exprimarea unor idei/sentimente de către personaj, fără a presupune un răspuns din partea celorlalte personaje.

Narațiunea se identifică prin:

- ⇒ acțiunea derulată în timp și spațiu;
- ⇒ prezența personajelor;
- ⇒ frecvența verbelor.

Descrierea se identifică prin:

- ⇒ frecvența substantivelor și a adjecțivelor;
- ⇒ numărul redus al verbelor, care sunt folosite mai ales la modul indicativ, timpul imperfect.

Dialogul se identifică prin:

- ⇒ prezența liniei de dialog;
- ⇒ folosirea construcțiilor în cazul vocativ;
- ⇒ prezența unor verbe ca: a spune, a zice, a afirma, a ruga, a întreba etc., prin care naratorul face explicate replicile personajelor.

Monologul se identifică prin:

- ⇒ vorbirea neîntreruptă a unui personaj;
- ⇒ absența replicilor.

9 Exprimarea argumentată a unui punct de vedere

Este modalitatea de a prezenta și susține o opinie prin argumente convin-gătoare.

Exprimarea opiniei presupune:

- ⇒ formularea opiniei;
- ⇒ identificarea a cel puțin 1-2 argumente extrase din text care să exemplifice și să susțină opinia formulată;
- ⇒ folosirea citatelor care să ilustreze propriile afirmații;
- ⇒ utilizarea unor mijloace lingvistice adecvate: verbe de opinie – a crede, a considera, a presupune etc.; adverbe/locuțiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai subiectivității – probabil, desigur, fără îndoială, cu siguranță etc.; conjuncții/locuțiuni conjuncționale cu rol argumentativ – deoarece, din cauză că, încât, ca să, aşadar etc.; conectori argumentativi – în primul rând, de fapt, prin urmare etc.;
- ⇒ respectarea logicii argumentării;
- ⇒ formularea unei concluzii succinte și clare.

10 Argumentarea apartenenței la genul epic

Un text se încadrează în genul epic dacă:

- există acțiunea plasată în timp și spațiu;
- acțiunea este realizată de către personaje;
- întâmplările sunt relatate de către un narator, prin îmbinarea modurilor de expunere;

- narațunea este modul de expunere preponderent;
- gândurile, ideile și sentimentele autorului sunt exprimate în mod indirect.

Redactarea unei compuneri în care să argumentezi încadrarea unui text în genul epic presupune existența celor trei părți: introducere, cuprins și încheiere.

Introducere

- ⇒ precizează autorul și titlul operei alese;
- ⇒ stabilește tema textului;
- ⇒ încadrează opera în genul literar indicat (formulează ipoteza).

Cuprins

- ⇒ prezintă caracteristicile genului epic:
 - apare vocea naratorului, care relatează fapte și întâmplări la persoana a III-a sau la persoana I;
 - principalul mod de expunere este narațunea;
 - prin descriere se fixează cadrul întâmplărilor, se redă atmosfera acțiunii, se încetează ritmul acesteia și se caracterizează în mod direct personajele;
 - dialogul dinamizează acțiunea, fiind și o modalitate de a pune în lumină relațiile dintre personaje;
 - faptele și întâmplările sunt plasate într-un cadru spațio-temporal și sunt săvârșite de către personaje.
- ⇒ exemplifică aceste caracteristici pe baza operei studiate de tine;
- ⇒ prezintă, în rezumat, acțiunea textului;
- ⇒ evidențiază elementele de spațiu și de timp;
- ⇒ prezintă succint personajele textului;
- ⇒ caracterizează sumar personajul principal;
- ⇒ exprimă-ți opinia cu privire la mesajul textului: utilizează, pentru aceasta, verbe precum – a crede, a considera etc.; adverbe de mod – posibil, probabil, desigur etc.; cuvinte cu rol argumentativ – pentru că, încât, aşadar etc.

Încheiere

- ⇒ încheie compunerea printr-o concluzie, în care să sintetizezi trăsăturile genului epic și să precizezi că acestea se regăsesc în opera literară studiată de tine.

Nu uită!

- ⇒ organizează textul în paragrafe și aliniate;
- ⇒ recitește textul pentru a corecta eventualele greșeli de ortografie și de punctuație;
- ⇒ exprimă-te clar, urmărind legătura între idei;
- ⇒ folosește ghilimelele pentru fragmente citate;
- ⇒ utilizează doar cuvinte al căror sens îl cunoști;
- ⇒ scrie ordonat, îngrijit, fără ștersături.

11 Argumentarea apartenenței la specie

- ⇒ **Notă!** Vei respecta structura de la argumentarea apartenenței la genul epic, doar că vei scrie trăsăturile speciei pe care ai ales-o!